

*Вахоцька Ірина Олександрівна
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
м. Умань*

АСПН - ОСОБИСТІСНА ПСИХОКОРЕКЦІЯ МАЙБУТНЬОГО ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

У сучасний період розвитку української держави відбуваються складні процеси демократизації, переходу до вищого рівня суспільного розвитку з орієнтацією на збереження відповідності усіх суспільних процесів морально-етичним нормам. У зв'язку з цим все більшого значення набуває практична психологія, розвиток якої відкриває нові перспективи оздоровлення нації. За цих умов виняткової значущості набувають ті галузі науки, які пов'язані з процесами психологізації освіти. У законах України, зокрема "Про освіту", "Про вищу освіту" визначається необхідність розвитку освіти згідно з прогресивними концепціями сучасної науки, які мають гуманістичне спрямування. У зв'язку з цим постає питання вдосконалення змісту, форм та методів професійної підготовки практичних психологів з орієнтацією на розкриття індивідуально-неповторного особистісного потенціалу кожного суб'єкта.

Підготовка майбутнього практичного психолога є однією з актуальних проблем, яка ставить завдання здійснення особистісної психокорекції майбутніх психологів. Така психокорекція може бути забезпечена шляхом реалізації відповідних методів, що орієнтуються на глибинне пізнання психіки. Це вагоме завдання, яке раніше (в радянській психології) не було реалізоване в достатній мірі через орієнтацію на феномен діяльності, що детермінує соціальну адаптацію особи.

Розвиток практичної психології потребує застосування належного методичного інструментарію. Завдяки глибинному спрямуванню методів активного соціально – психологічного навчання забезпечується нівелювання деструктивних, агресивних проявів суб'єкта, відбувається розкриття

творчого потенціалу і підвищення адаптованості майбутніх психологів до професійної діяльності. В методі АСПН інтегруються глибиннопсихологічні знання, які сприяють особистісній психокорекції майбутніх психологів, та водночас засвоюється інструментарій практичної психокорекційної роботи. Глибинне пізнання психіки за методом АСПН передбачає розкриття функціональних особливостей несвідомої сфери в їх узгодженості зі свідомою сферою. В пункті взаємодії цих сфер і знаходяться резерви психокорекції особистісної проблематики майбутнього психолога, нівелювання якої належить до завдань психокорекційного впливу засобами АСПН в контексті фахової підготовки психологів.

Аналіз літературних джерел дозволяє констатувати, що в науковій літературі досить ґрунтовно висвітлюються професійні аспекти підготовки майбутніх психологів та ставиться проблема формування інструментарію їх роботи. Зокрема, показано необхідність удосконалення особистісних характеристик майбутніх психологів, набуття ними психологічної культури, здатності до конструктивного діалогічного спілкування, стійкості до фрустрації, емоційної стабільності, уміння керувати власною поведінкою. Однак при цьому не приділяється належна увага глибинним феноменам психіки, пов'язаним з особистісною проблематикою суб'єкта: внутрішнім суперечностям, психологічним захистам в їх системній упорядкованості, деформаціям психіки, що мають вияв у викривленнях соціально-перцептивної інформації.

Використання соціально-психологічного тренінгу (СПТ) в якості методу психокорекційного впливу обмежується соціально-перцептивним рівнем, що сприяє вдосконаленню навичок поведінки без глибинного розуміння психіки. У таких формах психокорекційної практики спостерігається орієнтація на вдосконалення зовнішніх форм спілкування та на відреагування емоційних станів. Психотерапевтичні групи зорієнтовані на зняття психологічного напруження. Хоча в них і реалізується цілісний підхід до зв'язку минулого досвіду з актуальними станами суб'єкта, проте не приділяється належної

уваги оптимізації особистісних характеристик і нівелюванню деструктивних наслідків дії психологічних захистів у їх диспозиційній організації. Дослідження цих явищ в групах СПТ взагалі не передбачається. Не враховується той факт, що саме захисна система породжує деструкції поведінки особистості, що супроводжуються соціально-перцептивними викривленнями. Тому є підстави стверджувати, що тренінгові групи СПТ не в змозі нівелювати деформації особистості, породжені глибиннопсихологічними чинниками, започаткованими ще в інфантильному періоді розвитку суб'єкта, а обмежуються наведенням "косметики" в поведінці.

Для майбутнього практичного психолога необхідною є глибиннопсихологічна корекція внутрішньої суперечливості психіки, яка детермінується Едіповою ситуацією. Остання обумовлює порушення не лише семантичного аспекту самоусвідомлення, але й емоційного забарвлення рефлексії. За таких умов цілісність психіки забезпечується відступами від реальності і на етапі сприйняття соціально-перцептивної інформації (селекціонування зворотного зв'язку), і на етапі внутрішнього оброблення та інтерпретації отриманої інформації. По суті створюється ілюзія цілісності особистості, що в практичній психології дістала назву суб'єктивної інтеграції психіки. Звідси поведінка суб'єкта на рівні зовнішнього (наукового) спостереження має ознаки об'єктивної дезінтегрованості психіки. Усе це проявляється у невідповідності намірів (цілей) засобам їх досягнення. У разі невідкоректованості особа не може адекватно усвідомити причини вказаних розбіжностей через викривлення (проекції, перенесення, раціоналізації, виміщення та ін.), унаслідок чого порушуються стосунки з людьми. У професійно-психологічній діяльності наявність таких деструктивних тенденцій є руйнівною з огляду на порушення можливостей об'єктивного сприймання проблематики іншої людини та упередженого ставлення до особи, яка потребує допомоги. Деструкції психіки, пов'язані із її внутрішньою суперечливістю, є вкрай небажаними для людей, професія яких

ґрунтується на спілкуванні, яке несе функцію впливу на іншу особу і виступає, за певних обставин, інструментом професійної взаємодії.

Викривлення соціально-перцептивного сприймання зворотної інформації та рефлексивного мислення, що породжуються системою психологічних захистів, мають індивідуальні особливості, детерміновані інфантильним досвідом взаємин в період Едипової ситуації. Соціальні "табу" впливають на формування умовних цінностей, що лежать в основі когнітивного рівня психологічних захистів. Саме захисти спричиняють неусвідомлювані регресії: дискредитацію гідності іншої людини, ствердження неперевершеності "Я", тенденції до психологічної імпотенції та психологічної смерті (спрямованих як на себе, так і на інших людей), а також агресію, заздрощі, депресію та ін., що не узгоджується з професійними вимогами до особистісних характеристик практичного психолога. Якщо для окремих професій (оператор, водій тощо) не обов'язковою є попередня психокорекція, то фах психолога, навпаки, передбачає розвиток здібностей спілкування на партнерських засадах. Це спілкування вимагає нейтралізації емотивно-спонтанних факторів, що вносять деструкцію в процес міжособистісної взаємодії завдяки ідеалізації "Я", яка, крім ілюзорного підтвердження гідності "Я", робить суб'єкта закритим для нового досвіду.

Література

1. Бондаренко О.Ф. Психологічна допомога особистості / Харків: Фоліо, 2006. – 237с.;
2. Кісарчук З.Г. Проблема професійної підготовки психологів-консультантів та психотерапевтів// Психологічній службі системи освіти України 10 років: здобутки, проблеми і перспективи. – К.: Ніка-Центр, 2012. – С.176-177;
3. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції. – К.: Либідь, 2006.- 264с.

